

URI FERENC

Egy csúrogi asszony élettörténete

18.

Péter 1947. végén magára öltötte a katonaruhát, a messzi Macedóniában, Szkopjében szolgált. Karácsonyra egy örömteljes levelet kapott Törökbecseről nagyanyjától, aki jelentette neki, hogy anyja jelentkezett Magyarországról. Sokáig a kaposvári kórházban feküdt, mert negyvenöt januárjában menekülés közben egy bombatámadás alkalmával a fején súlyosan megsebesült. Most Somogy megyében, Sávoly faluban él.

Nagyon összetartó volt a Szalai család, mert mindegyik testvérben élt a szeretet, az együvé tartozás érzése. A családtagok gyakran váltottak egymással lapot vagy levelet. Nem mulhatott el karácsony vagy húsvét, hogy üdvözlőlappal ne jelentkeztek volna egymásnak. Ilona, Anna húga, bizonyult az egyik legszorgalmasabb levélírónak, ő volt a Szalai család „titkára”, nála megtalálhatták minden testvér, rokon címét. Ő tartotta a kapcsolatot a Szalai család tagjaival, akik szétszóródtak Kanadától Sepsiszentgyörgyig. Ennek köszönhetően Pétert könnyen megtalálta anyja levele.

XIII. ANNA MAGYARORSZÁGRA MENEKÜLT

Anna 1948 márciusában Királyhalmánál átkelt a jugoszláv–magyar zöldhatáron egy helyi vezető segítségével. Március 20-án már a somogyi Sávolyon volt, és Mariska lánya nagy szeretettel fogadta. A falu központjában, egy régi családi házban laktak, és csekély lakbért fizettek a községi tanácsnak. Mariska minden nap a helyi termelészövetkezetben dolgozott, és a falu határában félholdnyi háztáji földet vásárolt. Annának nagy szerencséje volt, mert már augusztusban megszigorították a határátlépést, és politikai okokból több helyen szögesdróttal zárták le az egyes határrészeket. Hamarosan kommunista diktatúra kezdődött Magyarországon, és durva tájékoztató irodás támadást intéztek Jugoszlávia ellen. Szeptembertől már üdvével sem lehetett átkelni a határon.

Anna hamarosan megtalálta a mindennapi elfoglaltságát. Amíg Mariska a termelészövetkezetben dolgozott hétfőtől-szombatiig, addig ő otthon végezte a napi munkáját. Az udvarban volt egy tucat baromfi, az ólban két malac. Mindennap négy órára elkészítette az ebédet, mert akkor ért haza Mariska a munkából. Ezenkívül a félholdnyi háztáji is ő művelte, és megtermeltek mindent, amire szükségük volt. Csak a kenyeret és a tejet vásárolták a közértben.

Péter 1949 végén leszerelt, és hazakerült Újvidékre. Ott is megváltozott a helyzet, mert az apja újra megnősült. Péter belátta, hogy otthon nem lehet maradása. Amikor január elején megkapta a végzést az új tanítói állásról, pár nap múlva leutazott Dél-Bánságba, a székelykevei tanyai iskolába. Így lett Péterből tanyai magyar tanító. Ott a tanyán megegyezett Lázár Mihály családjával, hogy náluk lesz kvártélyon és koszon. Felejthetetlen volt részére Viktor néni jósága és végtelen szeretete. Habár a Lázár családnak nyolc élő gyermeke volt, Pétert úgy tartották mint kilencediket. A terjedelmes tanyán egysesek Lázár Péternek nevezték.

Az iskola nem volt messze a Lázár-tanyától. Egy valamikori német családi házat alakítottak át iskolának. Az egész tanya-

világból összejött mintegy hetven gyerek. Péter nem tudta magának megmagyarázni, hogy miért, de szerette a tanyai gyerekeket. Amikor délután hazamentek, akkor kinyitotta a tanterem ablakait, majd leült az asztalhoz, és elmerengett. Kint enyhén fölkerekedett a keleti szél, a nyitott ablakon át érezte a hideget, a meggémberedett ujjával az asztalon egy ismert táncslágeret dobolt, amelyet legutóbb még Újvidéken az Egységben hallott.

A székelykevei tanyán körülvette az érintetlen, vad természet. Péter nagyon megszerette a végtelen rétek zöldjét, a Duna-mellék szegélyerdejének kődös kékjét. A Dunán át a szerbiai hegyek már nagyon távoliaknak tűntek.

A félkörben húzódó gáton túl volt a vadregényes Szakadó. Nyaranta tóra hasonlított, és kora tavasszal, amikor a Duna megáradt, újra és újra feltöltődött friss vízzel. Csapkézett partjait fűzfák szegélyezték. Hétköznaponként kitűnő horgász helyekkel bővelkedett, és ezeket Péter is többször fölkereste. Nyáron át vasárnaponként benépesült a Szakadó székelyi fiatalokkal, akik kocsin vagy kerékpáron érkeztek, és napestig élvezték a természetet. Szent István második napján a székelyi magyarok egész népünnepélyt szoktak rendezni a Szakadón. Első évben Pétert is meglepte a nagy tömeg, nemcsak a faluból jöttek, hanem a környező városokból, sőt még Németországból is hazatértek az elvándoroltak. A székelyi magyarság kirándulóhelye lett a tó környéke, ahol egész nap szórakoztak, fűrődtek, és főztek a bográcsban a

Mária 1950-ben

halászlét.

Péter tanyai magányában szeretett sorsáról bölcselkedni. „Légy hasznos, légy erényes, légy boldog, amíg élsz!” – így szól az életfilozófiája. A boldogságot tehát az erényre, a hasznosságra és az igazságságra kell építenie. De mi van az igazsággal? Néha érvényes, néha nem. Életének huszonhárom éve alatt azt tapasztalta, hogy a helyzet, amelyben élt, inkább borzalmas, sőt rémséges volt, mint igazságos. „Vegye az ember az életet úgy, amint van, nem maga hozta önmagát abba a helyzetbe.” Péter is igyekezett úgy venni az életet, ahogy jött. Látta és tapasztalta a sok esztelenséget és csalást mind a politikában, mind a társadalmi életben. Ha az az igazság, amit a politikusok hirdettek, akkor az rettenetes, az emberek álmukból riadnak fel, és borzalommal kérdezik: „Mi történik? Üldöztek, kiraboltak, gyilkoltak bennünket a szülőföldünkön. Senki sem védett meg bennünket.” Tíz év után sem volt szabad beszélni a csúrogi magyarság tragédiájáról, mert az a munkahely elvesztésével járt. Péter az anyját és nagyanyját tíz éve nem látta. A politikai helyzet pedig továbbra is kiszámíthatatlan volt.

Mivel Anna minden vasárnap eljárt a templomba, ahol állandó ülőhelye is volt, a kis somogyi falu hamar megszokta jelenlétét. A nyári hónapokban minden vasárnap délután az árnyas iskolaudvarban Kovács Kornélné, a helybeli tanító felesége, fagylalttalalkozókat rendezett, és ezen mindenki részt vehetett. Mariska és Anna is többször megjelentek ezen a találkozón. Kisebb kultúrműsort is összeállított Kornél tanító úr. A fiatalok szavaltak és énekeltek.